

Sygn. akt II UK 430/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Rączka

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku J. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.
o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 października 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 marca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

**oddala skargę kasacyjną i nie obciąża wnioskodawczyni
kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 marca 2016 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację ubezpieczonej J. S. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Z. z dnia 20 marca 2015 r., IV U (...), w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z. o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne.

W sprawie ustalono, że ubezpieczona, urodzona w dniu 20 marca 1959 r., złożyła w dniu 1 września 2014 r. wniosek o przyznanie nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Organ rentowy decyzją z dnia 8 października 2014 r., odmówił wnioskodawczyni przyznania prawa do tego świadczenia, przyjmując, że nie wykazała co najmniej 20-letniego nauczycielskiego stażu zatrudnienia w jednostkach oświatowych wymienionych w ustawie. W odwołaniu od decyzji ubezpieczona podniosła, że przy ustalaniu uprawnień do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego organ nietrafnie pominął okresy wykonywania przez nią pracy w charakterze nauczyciela religii w Parafii Rzymsko-Katolickiej (...) w Z. (od 1 września 1974 r. do 31 sierpnia 1984 r.) i Parafii Rzymsko-Katolickiej M. w Z. (od 1 września 1988 r. do 22 listopada 1990 r.). Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie, przy czym podstawą faktyczną tego rozstrzygnięcia było ustalenie, zgodnie z którym ubezpieczona pracowała na stanowisku katechetki w wymiarze 18/18 etatu od 1 września 1974 r. do 31 sierpnia 1984 r. w Parafii Rzymsko-Katolickiej (...) w Z., zaś od 1 września 1988 r. do 31 sierpnia 1990 r. i od 1 września 1990 r. do 22 listopada 1990 r. w Parafii Rzymsko-Katolickiej M. w Z. Ubezpieczona nauczała religii w punktach katechetycznych zlokalizowanych w pomieszczeniach parafialnych. W okresach wykonywania tej pracy wnioskodawczyni nie została zgłoszona do ubezpieczenia społecznego. Na podstawie takich ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że w świetle obowiązujących regulacji normatywnych nie jest możliwe zaliczenie wyżej wymienionych okresów do nauczycielskiego stażu pracy, od którego zależy nabycie przez wnioskodawczynię uprawnień do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. Zdaniem Sądu Okręgowego, parafie, w których ubezpieczona świadczyła pracę katechetki, nie były placówkami oświatowymi w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. W konsekwencji wnioskodawczyni nie zdołała wykazać, że legitymuje się co najmniej 20-letnim stażem nauczycielskim w jednostkach wymienionych w ustawie, a ta okoliczność wyklucza nabycie przez nią prawa do świadczenia kompensacyjnego.

Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu rozstrzygnięcia oddalającego apelację ubezpieczonej w całości podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i uznał je za własne, jak również podtrzymał jego ocenę prawną. Według Sądu

odwoławczego, sporne okresy nauczania religii przez wnioskodawczynię w salach katechetycznych nie podlegają zaliczeniu do nauczycielskiego stażu pracy w rozumieniu przepisów o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, albowiem parafie nie mieszczą się w zakresie przedmiotowym normy prawnej objętej treścią art. 4 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, dla nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie wystarcza fakt legitymowania się statusem nauczyciela, ale w tym zakresie konieczne jest wykonywanie pracy nauczycielskiej tylko w tych jednostkach oświatowych, które zostały wyraźnie wymienione w ustawie. W konsekwencji należało stwierdzić, że wnioskodawczyni nie spełniła wszystkich kumulatywnych warunków uprawniających ją do skutecznego ubiegania się o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego ubezpieczona zarzuciła naruszenie: 1) art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych przez uznanie, że nie spełniła ona przewidzianych prawem warunków uprawniających ją do otrzymania świadczenia kompensacyjnego, mimo że osiągnęła odpowiedni wiek, posiada wymagany okres składowy i nieskładkowy oraz rozwiązała stosunek pracy; 2) art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych przez uznanie, że nauczanie religii w salach katechetycznych nie kwalifikuje się jako nauczanie w jednostkach wymienionych w tym przepisie. Skarżąca wniosła o uchylenie w całości kwestionowanego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez „ustalenie, iż (...) spełniła przewidziane w myśl art. 4 ust. 1 i 2 ustawy (...) warunki do przyznania świadczenia kompensacyjnego”. Nadto wniosła o zasądzenie na jej rzecz od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego. W uzasadnieniu podstaw kasacyjnych skarżąca wyraziła stanowisko, że prawo do świadczenia kompensacyjnego przysługuje także osobom, które wykonywały pracę nauczyciela religii w punktach katechetycznych zlokalizowanych przy parafiach. Skoro więc ubezpieczona udokumentowała fakt świadczenia takiej pracy odpowiednimi świadectwami zatrudnienia, to wskazana okoliczność w sposób oczywisty uprawnia ją do skutecznego ubiegania się o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne. Na

poparcie swych twierdzeń skarżąca przywołała m.in. poglądy zaprezentowane w wyrokach: Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2000 r., II UKN 661/99 oraz Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 kwietnia 2013 r., III AUa 1059/12. Według skarżącej, nie istnieją podstawy prawne, ani aksjologiczne dla odmiennego traktowania katechizacji (nauki religii) w zależności od statusu osoby nauczającej religii, względnie miejsca, w którym nauczanie się odbywało (szkoła, parafia). Obowiązujący przed 1 września 1990 r. nakaz (przymus) nauczania religii wyłącznie poza szkołami państwowymi, nie może stanowić decydującego kryterium, które by przemawiało za odmiennym traktowaniem stanów faktycznych istniejących przed 1 września 1990 r. oraz po tej dacie, albowiem rodzaj, sposób nauczania, cel i znaczenie nauki religii nigdy nie ulegały zmianie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie z braku uzasadnionych podstaw, a także o zasądzenie od ubezpieczonej kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. Nr 97, poz. 800 ze zm. dalej także ustawa) nauczycielskie świadczenie kompensacyjne przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łącznie następujące warunki: 1) osiągnęli wiek, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy; 2) mają okres składkowy i nieskładkowy w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynoszący 30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć oraz 3) rozwiążali stosunek pracy. Z kolei w myśl art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych pod pojęciem „nauczyciel” należy rozumieć nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w: 1) publicznych i niepublicznych przedszkolach, 2) szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych oraz 3) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego i placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 7 i 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 59). Dodatkowo należy wskazać, że stosownie do art. 3 ustawy

prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługuje nauczycielom zatrudnionym w jednostkach, o których mowa w jej art. 2 pkt 1. Zatem już z samej analizy językowej art. 3 ustawy wynika, że osobami uprawnionymi do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie mogą być nauczyciele zatrudnieni w innych jednostkach, niż te, które zostały wymienione w art. 2 pkt 1, choćby legitymowali się oni co najmniej 20-letnim stażem pracy pedagogicznej, wymaganym przez art. 4 ust. 3 pkt 2 *in fine* tej ustawy.

W niniejszej sprawie kwestią sporną pozostaje wyłączenie klasyfikacja – na potrzeby ustalania uprawnień do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego – kilkunastoletniego okresu zatrudnienia ubezpieczonej w charakterze katechetki, nauczającej religii w punktach katechetycznych zlokalizowanych przy parafiach Kościoła Katolickiego. Najkrócej mówiąc chodzi o to, czy miejsca, w których wnioskodawczyni nauczala religii w okresach od 1 września 1974 r. do 31 sierpnia 1984 r. i od 1 września 1988 r. do 22 listopada 1990 r., mogą zostać uznane za jednostki oświatowe wymienione w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

W dotychczasowej judykaturze poświęconej problematyce nabywania uprawnień do nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych konsekwentnie przyjmowano, że omawiane świadczenie jest tylko substytutem emerytury nauczycielskiej, przewidzianej w art. 88 ustawy z dnia 1 lutego 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz. U. z 2017 r., poz. 1189 ze zm.), skoro uprawnienie do niego posiadają wyłącznie nauczyciele pozbawieni - wobec terminowego ograniczenia wynikającego z art. 88 ust. 2a pkt 1 *in fine* Karty Nauczyciela - prawnej możliwości nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej. Z tej przyczyny przesłanki warunkujące nabycie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie są tożsame z kryteriami uprawniającymi nauczyciela do ubiegania się o emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach (w oparciu o stosowne regulacje zawarte w ustawie o emeryturach i rentach z FUS), emeryturę nauczycielską (z art. 88 Karty Nauczyciela), albo emeryturę pomostową. Trzeba bowiem zauważyć, że kryterium stażowe wynikające z art. 4 ust. 1 pkt 2 omawianej ustawy (30 lat okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 20 lat pracy

nauczycielskiej) zostało normatywnie ujęte w sposób zbliżony do wyznaczonego w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, ale jest bardziej rygorystyczne od przesłanki stażowej uprawniającej do emerytury ustalanej według zasad określonych w art. 32, art. 46 w związku z art. 32 i art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz emerytury pomostowej. Nadto pozostałe warunki nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego są ukształtowane w sposób odmienny od przesłanek właściwych emeryturze nauczycielskiej. Przede wszystkim, w odróżnieniu od emerytury z art. 88 Karty Nauczyciela, świadczenie kompensacyjne przysługuje - podobnie, jak emerytura z tytułu pracy w szczególnych warunkach (przyznawana na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS) oraz emerytura pomostowa - w razie osiągnięcia przez nauczyciela stosownego wieku. W odniesieniu do świadczenia kompensacyjnego odmiennie, niż w przypadku wcześniejszej emerytury (emerytury w obniżonym wieku) oraz emerytury pomostowej, ustawodawca unormował także warunek pozostawania nauczyciela w stosunku zatrudnienia. O ile, bowiem, dla nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach (art. 32; art. 46 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) nie jest wymagane rozwiązanie nauczycielskiego stosunku zatrudnienia, o tyle przedmiotowy warunek został wyraźnie postawiony w przypadku emerytury nauczycielskiej i emerytury pomostowej. W tej płaszczyźnie regulacja z art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy, ustanawiająca obowiązek rozwiązania przez nauczyciela stosunku pracy, jawi się jako bardziej rygorystyczna od wynikającej z art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych (emerytura pomostowa należy się pracownikowi, „z którym nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy”, co oznacza, że przysługuje ona niezależnie od trybu rozwiązania stosunku pracy i strony, która go inicjuje) i jednocześnie - jako bardziej liberalna od przesłanki zawartej w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, która wymaga rozwiązania stosunku pracy „na wniosek nauczyciela”.

Nadto, oczywista różnica w sposobie uregulowania przesłanek nabycia prawa do emerytury z art. 88 Karty Nauczyciela i nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego sprowadza się do zawężenia placówek oświatowych, w których osoba ubiegająca się o świadczenie kompensacyjne powinna wykonywać pracę nauczycielską. Unormowanie zawarte w art. 2 pkt 1 ustawy o świadczeniach

kompensacyjnych w sposób enumeratywny wyznacza krąg podmiotów uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego (ustala zakres podmiotowy), co oznacza *a contrario*, że brak zatrudnienia w tych placówkach bezpośrednio przed złożeniem wniosku o świadczenie, mimo legitymowania się przez wnioskodawcę kwalifikacjami nauczycielskimi, uniemożliwia zaliczenie takiej osoby do kręgu nauczycieli w rozumieniu przepisów o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych i w efekcie nie daje podstaw do skutecznego ubiegania się o świadczenie kompensacyjne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2017 r., II UK 235/16, LEX nr 2306375). Innymi słowy, dla uzyskania prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego - ze względu na istotne zawężenie podmiotowe przyjęte w art. 2 pkt 1 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy - nie wystarcza zatem legitymowanie się przez wnioskodawcę odpowiednio długim okresem pracy nauczycielskiej, albowiem ten warunek należy odnosić do wykonywania pracy tylko w określonych jednostkach organizacyjnych.

Praca nauczycielska - poza niewielkimi wyjątkami - nie została przez ustawodawcę uznana za rodzaj pracy wykonywanej w warunkach szczególnych (w szczególnym charakterze) uprawniającej do emerytury pomostowej, a świadczenia kompensacyjne są finansowane bezpośrednio z budżetu państwa, a nie z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; tak więc również i z tych względów zachodzi konieczność dokonywania ścisłej (zawężającej) wykładni przepisów określających zasady nabywania uprawnień do nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2016 r., III UK 232/15, LEX nr 2151435). W związku z powyższym w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że praca w charakterze instruktora praktycznej nauki zawodu nie podlega zaliczeniu do okresu wymaganego do nabycia nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, jeżeli wnioskodawca nie wykonywał jej jako nauczyciel zatrudniony w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy (wyrok z dnia 3 lutego 2012 r., II UK 126/11, OSNP 2013 nr 1-2, poz. 15). W podobnym tonie wypowiedziano się w wyroku z dnia 6 kwietnia 2017 r., III UK 127/16 (LEX nr 2298291), formułując tezę, że poradnia psychologiczno-pedagogiczna nie należy do jednostek wymienionych w art. 2 pkt 1 ustawy, a więc

nie jest podmiotem, w którym zatrudnienie uprawnia do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Stanowisko, wedle którego dla uzyskania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie wystarcza posiadanie statusu nauczyciela, ale w tym celu niezbędne jest wykonywanie pracy w ściśle wyznaczonych przez ustawę placówkach oświatowych, jest prezentowane także w orzecznictwie sądów powszechnych (por. wyroki Sądów Apelacyjnych: w Białymstoku z dnia 13 sierpnia 2013 r., III AUa 152/13, LEX nr 1353591; w Lublinie z dnia 8 października 2015 r., III AUa 1048/14, LEX nr 1820510 i z dnia 27 stycznia 2016 r., III AUa 889/15, LEX nr 1992928 oraz we Wrocławiu z dnia 12 kwietnia 2016 r., III AUa 1841/15, LEX nr 2052584).

Co więcej, należy zwrócić uwagę, że problematyka związana z zawężeniem podmiotowym, którego dotyczy art. 2 pkt 1 ustawy była przedmiotem analizy Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 4 czerwca 2013 r., SK 49/12 (OTK-A 2013 nr 5, poz. 56) uznał rozwiązanie normatywne przyjęte w tym przepisie za zgodne z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP. Trybunał podkreślił, że nauczycielskie świadczenia kompensacyjne są finansowane z budżetu państwa, a obowiązująca w tej materii ustawa ma charakter wyjątkowy z punktu widzenia założeń reformy emerytalnej i ustawy pomostowej. Ustawa przewidująca możliwość ubiegania się o nauczycielskie świadczenia kompensacyjne jest przełamaniem pierwotnych założeń, na których była oparta reforma systemu emerytalnego. Wprowadziła dodatkową grupę osób uprzywilejowanych, wyposażając ją w świadczenia, które nie są objęte powszechnym systemem ubezpieczenia społecznego. Ta okoliczność wiąże się z poważnymi konsekwencjami finansowymi, powodującymi znaczny wzrost wydatków budżetowych państwa. Stąd też ustawodawca, wskazując zakres podmiotowy ustawy mógł się kierować względami budżetowymi i dać pierwszeństwo zasadzie ochrony równowagi finansowej państwa. Z tej perspektywy regulacja zawarta w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych jest zgodna z konstytucyjną zasadą ochrony praw nabytych.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę w pełni podziela stanowisko zaprezentowane w przywołanych orzeczeniach, wyrażając przekonanie,

że ze względu na szczególny, wyjątkowy charakter nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych, przepisy ustalające reguły ich nabywania należy interpretować w sposób ścisły, co oznacza, że jedynie praca wykonywana w placówkach enumeratywnie wyliczonych w art. 2 pkt 1 ustawy umożliwia nauczycielowi – po spełnieniu dodatkowych warunków - skuteczne ubieganie się o przedmiotowe świadczenie. Z tego powodu nie można zgodzić się z (odosobnionym) poglądem wyrażonym przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 17 kwietnia 2013 r., III AUa 1059/12, LEX nr 1314678), na który powołała się skarżąca. Wbrew wywodom, jakie zaprezentowano w uzasadnieniu tego orzeczenia istnieją podstawy normatywne dla rozróżnienia nauczania religii w zależności od miejsca, w którym jest ono dokonywane.

Przede wszystkim trzeba podkreślić, że przepisy regulujące ustrój oświaty – zarówno obowiązujące aktualnie, jak i te, które obowiązywały w przeszłości (w szczególności w okresach, których dotyczy niniejszy spór) - nigdy nie kwalifikowały punktów katechetycznych zlokalizowanych przy parafiach Kościoła Katolickiego jako placówek oświatowych. Niezależnie od powyższego warto też zauważyć, że wnioskowanie przyjęte w przedmiotowym wyroku, aprobowane przez skarżącą, nie jest także usprawiedliwione w świetle analizy rozwiązań normatywnych przyjętych w ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1169 ze zm.). Według art. 2 tej ustawy Kościół Katolicki, działający w Rzeczypospolitej Polskiej, „rządzi się w swych sprawach własnym prawem, swobodnie wykonuje władzę duchowną i jurysdykcyjną oraz zarządza swoimi sprawami”. Niewątpliwie do „spraw” w znaczeniu, jakiego ustawodawca użył przy konstrukcji tego przepisu, wypada zaliczyć nauczanie religii (katechezę). Potwierdzeniem przedmiotowej tezy jest choćby brzmienie art. 18 ust. 3 ustawy, zgodnie z którym nauczanie religii, jako wewnętrzna sprawa Kościoła Katolickiego, jest organizowane przez parafie i domy zakonne pod zwierzchnictwem biskupa diecezjalnego. Z kolei w myśl art. 19 ustawy, nauczanie religii dzieci i młodzieży odbywa się w punktach katechetycznych organizowanych w kościołach, kaplicach i budynkach kościelnych, a także w innych pomieszczeniach udostępnionych na ten cel przez osobę uprawnioną do dysponowania pomieszczeniem (ust. 1), przy czym

nauczanie religii uczniów szkół publicznych może [a więc wcale nie musi] odbywać się również w szkołach na zasadach określonych w odrębnej ustawie (ust. 2). Kościelne osoby prawne mają prawo zakładać i prowadzić szkoły oraz inne placówki oświatowo-wychowawcze i opiekuńczo-wychowawcze na zasadach organizacyjnych i programowych określonych przez odpowiednie ustawy. Mają one charakter katolicki i podlegają władzy kościelnej (art. 20 ust. 1). Dla porządku wypada także dodać, że stosownie do art. 21 ust. 1 i 2 tej ustawy do nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez kościelne osoby prawne, a także świeckich nauczycieli w niższych seminariach duchownych stosuje się prawa i obowiązki ustalone dla nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w państwowych szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych oraz opiekuńczo-wychowawczych, z tym zastrzeżeniem, że minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, na wniosek Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski, może określić, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres uprawnień i obowiązków nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w niepublicznych przedszkolach i niepublicznych placówkach działających na podstawie przepisów o systemie oświaty oraz w niepublicznych placówkach działających na podstawie przepisów o pomocy społecznej prowadzonych przez kościelne osoby prawne. Kompleksowa (całościowa) analiza zapisów ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP również nie dostarcza jakichkolwiek argumentów natury normatywnej przemawiających za uznaniem punktów katechetycznych funkcjonujących przy parafiach Kościoła Katolickiego na terytorium RP za szkoły, bądź innego rodzaju placówki oświatowe.

Zdaniem Sądu Najwyższego orzekającego w niniejszej sprawie nieuprawnione było również powołanie się w skardze kasacyjnej na pogląd tego Sądu wyrażony w wyroku z dnia 3 sierpnia 2000 r., II UKN 661/99 (OSNAPiUS 2002 nr 4, poz. 93), wedle którego „nauczanie religii w punktach katechetycznych prowadzonych przez osoby prawne Kościoła Katolickiego (parafie) przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (...) było pracą nauczycielską w rozumieniu art. 1 ust. 1 w związku z art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. -

Karta Nauczyciela (...) oraz art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (...). Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę w pełni aprobeuje stanowisko tam zaprezentowane, tyle że nie znajduje ono jakiegokolwiek przełożenia na okoliczności faktyczne ustalone w sprawie będącej przedmiotem aktualnej analizy. Pogląd jurydyczny, na który powołała się skarżąca, został bowiem wyrażony na kanwie sporu sądowego o prawo do emerytury (nauczycielskiej). Tymczasem sprawa obecnie rozpoznawana dotyczy nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, które - jak już wcześniej sygnalizowano - jest świadczeniem rodzajowo odrębnym od (wszystkich) emerytur, w tym również od emerytury nauczycielskiej przewidzianej w art. 88 Karty Nauczyciela.

W świetle rozważań zaprezentowanych do tej pory uprawnione jest zatem przyjęcie tezy, że nauczanie religii w katechetycznych punktach parafialnych, podlegające kwalifikacji jako praca nauczycielska w rozumieniu art. 88 Karty Nauczyciela, nie jest pracą w jednostkach oświatowych, o których stanowi art. 2 pkt 1 ustawy, uprawniającą do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy, wypada zatem w pełni zgodzić się ze stanowiskiem organu rentowego oraz Sądów *meritii*, wedle którego wnioskodawczyni w toku niniejszej sprawy nie zdołała wykazać, że spełniła wszystkie konieczne przesłanki warunkujące nabycie przez nią prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego. W świetle ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie i wiążących Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) w okresach, których dotyczy spór (od 1 września 1974 r. do 31 sierpnia 1984 r. oraz od 1 września 1988 r. do 22 listopada 1990 r.), ubezpieczona była zatrudniona w dwóch różnych parafiach Kościoła Katolickiego w charakterze katechetki, czyli bez wątpienia świadczyła pracę nauczycielską. Jednak parafie (osoby prawne Kościoła Katolickiego), które w spornym czasie zatrudniały ubezpieczoną przy wykonywaniu przedmiotowej pracy, nie były (i nie są) placówkami oświatowymi w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy. Z tej przyczyny praca wnioskodawczyni w charakterze katechetki, wykonywana na rzecz tych parafii, nie może być uwzględniana - jako praca nauczycielska - przy ustalaniu uprawnień do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

W tej sytuacji wyrok Sądu Apelacyjnego w pełni odpowiadał prawu i dlatego skargę kasacyjną ubezpieczonej należało oddalić jako pozbawioną uzasadnionych podstaw (art. 398¹⁴ k.p.c.).

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Najwyższy wyrokował, jak w sentencji, a zważywszy na sytuację osobistą i majątkową ubezpieczonej, nie obciążył jej kosztami postępowania kasacyjnego, o czym postanowił na mocy art. 102 k.p.c.

r.g.